

Hayat

*Hayata, daima hayata.. dünyaya
daha çok hayat katalım!...*

Nietzsche

Cilt VI. 15, Teşrinsani, 1929. Sayı:143

YAZILAR VE YAZANLAR

Vuzuh
Ressamlarımız
Geçen Dakikalarım
Büyük Catherine
Evvela Kooperatitçi
Türk illerinde
Yolcu duygu ve görüşleri

Müderis İsmail Hakkı
M. Şekip
Necip Fazıl
A. Emrullah
Dr. Vedat Nedim
İsmail Hikmet
Cevat

Ey Aşk!
Türk Çinileri
Türbe
Umumî tamaşa
Bir roman Komprimesi
Hayat ve Neşriyat

Enis Behiç
N. İbrahim
Gündüz
Halit Fahri
Aka Gündüz
Nahit Sırrı

Musahabe:

Vuzuh

İçtimaiyatçı Bouglé fikirlerin tarihinden bahsederken H. Bergsonu maddî âleme mahsus kılışelerle batını âlemi düşünmenin tehlikesini gösteren feylosof olarak anlıyor. Bergsona göre haricî âlemin kılışeleri, hatta bunlar ilmî de olsalar, bir mana, keyfiyet ve seyir âlemi olan batınıyi derunîyi, meselâ ihtirasların, mefkûrelerin, iradelerin tekevvününü ifade için salih değildirler. O halde katı madde nin sert ve dümdüz lisanı olan ilimden başka olan bir lisanla, felsefenin canlı ve terkipçi lisanına müracaat etmek lâzımdır. Acaba «vuzuh,» vazih, tavzih» dediğimiz zaman ne kastediyoruz?.. Bu sualin madde dilindeki kılışelerinden bazıları:» ayırmak, açmak, berraklaştırmak...» tır.

Vuzuh burnudur?.. Eger bu ise içtimaiyat için E. Durkheim Auguste Comte un, terbiye için Pestalozzi ve Troebel, J.-J. Rousseau nun sade bir neşircisinden ve tamimcisinden başka ne dir?! Bu anlayışa göre sonradan gelenler evvelden gelenleri ayıklamış-

lar, temizlemişler berrak bir hale getirmişlerdir!.. Bu suretle işleri ne ilmî, ne de felsefî bir iştir, sadece amelî ve mihanikî bir iştir!.. Bu adamların ya canlı bir rolü var yahut yok. Hangisi?.. Ben bir Durkheim, bir Pestalozzi, bir Troebel, hatta bugünküler hep birer başkalıktır. Hatta fikirlerinin en müşterek olan « muayyencilik » yüzünde, hatta sezîşlerin en eş olan « tabiat » fikrinde bile.. Rausseau dan beri, hatta Rönesanstan beri bu fikir adamları hep « tabiat, tabiat!.. » diyorlar, fakat acaba kendi an'anesi içinde yaşayan bizler onun mukallidimiyiz?!. Varisleri kopyacılarımızdır?.. Benzemekle bir şey deyildir?! - Vuzuh!.. bunu eyice anlamaya çalışalım: Vuzuhlandırıran adam taşlara, topraklara, ruhlara kadar inerek canlı bir iş görmüşse o diğerlerinden ayrıca bir şeydir. Âdî neşirci ile yaşatarak tekemmül ettiriciyi birbirinden ayırmakta sadece bir iffet değil, mecburiyet vardır. Çünkü bu dikkat haricinde şunu kavrayamassınız.

Müderis İsmail Hakkı

Tahliiler:

Ressamlarımız

Görlüyorki impresiyon istler resmi her şeyden evel bir ziya ve renk kompozisyonu gibi düşünüyor ve her şeye bu gözle bakıyorlar. Bunlarca resimde fikir, bir rengin ahenkli bir surette inkişafıdır. Bu ressamların tabloları matlup intıbaı uzaktan verirler.

Bütün bu hareketler artistik liberalisme doğru enerjili ve kazanılmış adımlardır. Bunlar yapılmamış olsaydı resim yaşayamazdı. Resimdeki bu liberalizm, her türlü güzellik ve teknik dagmatismasını inkâr eder, misaller verir fakat ders vermez, san'atkârlara tabiattan başka üstat tanımamağı öğretir, istiklâlden başka geçer lir dogm tanımaz, her şeyden evel samimî olmayı, insanın kendi kedisinini terbiye etmesini ve mükemmel diye sürülen hiç bir fikri kabul etmemeyi ister. Bütün sırların şahsiyetlerde olduğunu düşünerek san'atın sırlarını bilmek iddiasında olanlara şaşar.

Ne klasik, ne romantik, fakat daha çok realisme yakın olan bir de « intimites » ler var. Bunlar cümhurun gör-

Evvela Kooperatifçi; sonra Kooperati

kinmemiştir. Dinini değiştirmeyebile muvafakat etmişti. Tepdili din ettikten sonra artık büyük Catherine doğmuştu.

Ertesi gün resmî nişan merasimi vuku buldu. Fakat izdivaç perensin rahatsızlığı hasebile ancak 21 ağustos 1745 de icra edilebildi. İzdivaç pek parlak oldu. Altı gün devam eden şenlikler yapıldı. Fakat bütün bunlara Catherinenin pederi davet edilmedi. Christian - Auguste yapılan merasimin şenliklerin tafsilatını zevcesinin okumakla iktifa etmişti.

İzdivaçdan bir kaç gün sonra Catherine inkisarı hayale uğramıştı. Frederic manyak bir adamdı. Bütün vakitini dışarda güzel kadınlarla geçirir ve zevcesine karşı olan alâkasını tamamen unuturdu. Catherine hatıratının bir tarafında bu vaziyetten pek acı şikâyet etmektedir.

Catherine yirmi beş haşına geldiği zaman güzelliği pek cazip bir şekil almıştı. Catherinenin bir çok portreleri mevcuttur ve bunların hepsi kendisinin fevkalade güzel olduğunu isbat etmektedir.

Cont Pomatowski bize güzel Catherine i şöyle tasvir ediyor. Siyah saçlar. parlak bir beyazlık, ufak bir burun ve puseyi davet eden bir ağız. Mevzun bir vücut, cazibedar yürüyüş. Edasında asalet ve azamet. İhtimal ki bu tasvir bir az hakikattan uzaklaşmıştır, fakat Catherine her halde cazip ve şuh bir güzelliğe malikdir.

Imperetoriça Elisapeth 5 kânunu-sani 1762 tarihinde vefat etti. Rivayete nazaran vefatından evvel grandük Pierre ile Catherine i yatağının yanına çağırılmış ve onlara itidal ve evi geçinmelerini tavsiye etmiştir.

Üçüncü Pierre in hükûmeti evi ümitlerle başlamıştı. Esaletin hurriyetini ilan eden bir emirname her tarafta hüsnü kabule mazhar olmuştu. Ayan meclisi yeni Imperator için altından bir heykel rekedilmesine karar vermişse de Pierre bunu kabul etmemiştir. Pierre ikinci bir emirname ile de affı umumî ilan ettirdi. Bu hareket yeni imperatorun nufuzunun artmasına bais olmuştu.

Fakat üçüncü Pierre in popularitesi çok devam etmedi. Bu iki ani emirname ile alicenaplığına hatime vermişti.

Bir müddet sonra sarayda eski hayat başlamıştı. Saraya dahil olan kadınların mevkii güzellikleriyle taayyün ediyordu. Imperator bu saray alemle-

Kooperatif.. Kooperatif.. Kooperatif...

Hepimizin zikri bu.. Her kes kooperatifin lüzumuna kani İtiraz eden tek kişi yok: mukemmel bir ceph vahdeti!

Fakat bunca senedir aynı nakratin muhtelif ağızlarından muhtelif şekillerde işidilmesine rağmen halâ Türkiyede bir kooperatif hareketinden bahse imkân yok. Yâni mesele daha "söz" den "iş" e geçemedi.

Meşhur İzmir "İktisa kongrası"nın da kooperatif teşkili lüzumuna ehemmiyetle işareti olunmuştu. "Âlî İktisat meclisi" aynı lüzumu tekrarladı. Ve bu sene "Millet meclisi" de kendi kooperatif erine pek geniş muafiyetler bahşeden mükemmel bir kanun kabul etti.

Gazetelerde okuduğumuza göre İzmir mintakasında bu kanunun tatbi için faaliyete de geçilmiştir. İş ciddileşiyor demektir. O halde bu kadar mühim bir teşebbüsün selâmeti namına düşündüklerimizi açıkça söyleyelim.

" "

Herşeyden evvel bilinmesi âzımgelen bir nokta var. O da şu: kooperatif "hüsnü niyet" le kurulmaz. Kooperatifi ancak "kooperatifçiler" kurabilir ve "kooperatifçiler" idare edebilir. İşte izce en mühim mesele bu.

Bizde Kooperatifçiler var mı? varsa bu iş yürür, yoksa yürümez. Nasıl ki şoför olmadan otomobil yürümezse! Daha fenası, eğer kooperatifçi yokken işe başlanırsa muhakkak olan muvaffakiyetsizlik neticesinde doğrudan doğruya Kooperatifçilik "disbre" ite,

rinden kurtulduktan sonra askeri deliliklerine başlıyordu. Kendisine muhabere hissini vermek için boş yere top attırır, ortalığı lüzumsuz yere heycana düşürürdü. Rus askerlerine Prusya askeri uniformasını giydirdi. Halbuki o zamana kadar Prusya Rusya ile hali harpde bulunmuştu. Bu halk arasında ademi memnuniyet tevhit etti. Bu ademi memnuniyet Imperatorın Dani-

olur; itibardan düşer: ve köy'ü bir dah böyle çürük işlere girmez.

İşte en büyük tehlike de buradadır.

Kooperatifin dayanacağı en sağlam temel köylünün emniyet ve itimadıdır. Bu bir kere sarsıldı mı dünyanın en ehliyetli, en becerikli kooperatifçilerini bile getirsek yine güç kazanılır. Onun için hiç acele etmemeliyiz ve her şeyden evvel kooperatifçi yetiştirmeliyiz.

Bu işi üstüne alan Ziraat Bakanlığı acaba bu vadide bir teşebbüste bulunmuş mudur? Bu kursları idare etmek için mutahassıslar getirmiş midir?

En çok altı aylık kurslarda kooperatifçi yetiştirme bahasına bir ihtisas işidir. Biz de bu işi başarabilecek bilgili ve tecrüeli bir muallim kadr sunun varlığından şüphe etmemiz pek haksız değilim zann ederim.

Eğer bizde de kooperatifçiler ol saydı o va it bizim de muvaffakiyet e çaışan bir kaç "haki" kooperatifimiz bulunurdu albuki bundan üç sene evvel de yine İzmir'de bir kooperatif harakâtını başlangıcına şahit olmuştuk. Bu başlangıcın da sonu gel memiştir. Fakat bu gayet tabii bir netice idi ve biz bu akibeti daha o zaman "Hayat" mecmuasında intişar eden yazılarımızla haber vermiştik. Bu evvelden haber veriş bir kerame ve kehanet eseri değil, gayet basit ve zarurî bir istidlal neticesidi.

Bugün de yine bir hareket karşısında bulunuyoruz. Fakat acaba işe başlama şartları eğişmiş midir?

Türkiyede kooperatif harakâtının inkşafi ile şiddetle alâkadar bulunan bu noktaya bir kere daha işaret etmekten kendimizi alamadık.

Dr. Vedat Nedim

marka eleyhine Prusya ile ittifak akt etmek istediği şayi olduğu zaman haddi azamiyi bulmuştu.

Yeni çar Prusyalılardan heyecanla bahseder ve ruslar hakkında tezyifkârane bir lisan kullanırdı. Bu hareketlerle üçüncü Pierre orduyu, ayanı, ruhbanı ve ehaliyi kendinden uzaklaştırmıştı.

A. Emrullah